

Párja ennek a hangulatnak, amikor a zordon kétségbeesés hangjait hallatja a bánat Szaharájában, a bönültak, csonkák bús hazájában, ahol nincs már élet, nincs föld, nincs ég, mindenség sincs, csak a semmi, egy jó van itt: itt nem lenni. A teljes lemondás, amely az előbbivel rokon, eleven, de vérlázító sikollyá változik át, mikor a könnyelműen mulató pesti bálterembe belérikoltja:

Hahó, legények, lányok
Ti boldog cifra párok
S ti mulatók mindannyian:
Ti nem tudjátok, Erdélyben mi van?

Sajó poézisében forró a hang, amikor az elvesztett hazát siratja, fáj-lalja. Tüzes, szenvedélyes, magas régióban jár, noha bevezető szép költeményében, a *Muzsikaszóban*, mintegy a kötet elé írt önvallomásban, azt mondja:

Óh, nem vagyok én duhaj mulató,
Csak bánatos fa, lombját hullató.

Az ő, mikor a szerelem édes berkeibe lép — dalolni.

A magyar dekadens lírai verizmusával szemben, Sajó szerelmi lírája az igazán emberissé finomodott és emelkedett szerelmi költészet, anélkül, hogy álszemérmessé és igaztalanná vélnék, anélkül, hogy lemondana a szerelem örök nagy mottóiról: a sejtetésről és a másikat legyőzni, lenyűgözni törekvéséről. De ez a nagy emberi szenvedély, amely Adyéknál minden fázisával a nyilvánosságra tör (amely helyett sokkal poétikusabb és hatásosabb is a sejtetés, avagy a tréfás pedzés), Sajónál, az ő szavával élve, a szemérem hermelinpalástjába burkolózik, halk titkos sóhajja, vágyó érzelmmé lesz, minden szétfolyó ellágyulás nélkül. Sajó szerelmi költészete egyenes ellentéte hazafias darabjainak, amelyekben az agresszív, harcos, életerős, tettekész egyén domborodik ki. Szerelme édes mélabú, mely — elkoptatott szóval élve — nem is vágyik a tetek mezejére.

— A mi szerelmünkben szárnyatlan a szándék, — éneklí — Mi lenne, ha jönnél? Mi, ha én megállnék? Jönnél, ha vinnélek, vinnélek, ha jönnél. Nincs szomorúbb érzés e játszott közönytől.

Pedig, amikor a fiatal leánytól az estszürkületben, a lámpagyújtás előtt, az esti csend vágyó, sejtő halk

magányában, avagy épp akkor, amikor lelke Tündérországba szálldos, megkérdi, hogy: mi van az eszedben — érezzük a szerelem minden melegét.

Mind a hazafiság, mind a szerelem érzése igazi egyéni változatban zeng Sajó lantjáról. Igazi alanyisággal mindent magára vonatkoztat, önnagán át fog fel:

Rózsá nincs, ha nem nekem nyit
S nem nap, mely nem nekem ragyog
Nélkülem semmi nincs a létben
S a mindenség is halva van —
Mert minden én vagyok magam.

A költő e vallomása egy igazi lírikus önvallomása, mert benne van a lírikus minden őszintesége és közvetlensége, hiszen az alanyi költészetben minden csak úgy szép, úgy zeng, úgy dalol igazán, ha a dal az enyém.

Sajó Sándor gazdag irodalmi és közéleti tevékenységében jelentékeny újabb állomása a *Muzsikaszó*, mely a szerzőnek újabb, 1920—24 között megjelent költeményeit tartalmazza.

Medveczky Károly.

Betűország. (A Kir. Magyar Egyetemi Nyomda ábécés könyve.)

Az idei szeptemberi könyvvásár kellemes meglepetéssel szolgált a legifjabb diáknemzedéknek. A budapesti Egyetemi Nyomda Tankönyvszerkesztő Bizottsága a fenti címen egy tartalmában és külső kiállításában megkapóan sikerült új ábécés könyvet tett közzé, mely hihetőleg erős versenytársa lesz a vele azonos cél érdekében készült munkáknak.

A jó tankönyv aránylag ritka jelenség. Nem azért, mintha a hozzáértésben szenvednénk hiányt, hanem inkább azért, mert a létrejöttéhez szükséges föltételek csak elvétve érvényesülnek a maguk teljességében. Ez a kivételektől gyéren cáfolt tapasztalat, sajnos, éppen azon a ponton érezteti hatását, ahol a legkárosabb: a népiskolai oktatás elemei fokán. Szó sincs róla, vannak itt is helyes pedagógiai elvek szerint egybeállított kézikönyveink, de olyannal, minő a szóbanforgó Betűország, mely a nevelő ismeretközlést, a tanítás sokszempontú fogásait ek-kora unaloműző biztossággal továbbítaná, nem gyakran találkozunk.

Ennek a népiskolai új tanterv alapján készült ábécés könyvecske-nek előnyösen ható érdekessége,

hogy egybeállításában a pedagógiai szakszerűség mellett szóhoz jut az irodalmisággal szövetkező művészi ízlés is. A Voinovich Géza meg Móra Ferenc közreműködésével szerkesztett s Úrhegyi Alajostól és Szentiványi Gábertől sajtó alá rendezett olvasmányok a tanításnak már ezen a fokán lehetővé teszik, hogy a magyar jövő reménységei első szellemi táplálékukat legjobbjainak (Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi, Arany, Jókai, Gárdonyi, Herczeg stb.) lelkeségéből meríthessék.

Mulattató, ismeretterjesztő és az erkölcsiséget ápoló mesék, versikék, mondókák és fejtörők céltudatos tarkaságban váltakoznak benne s a Horváth Jenőtől rajzolt szép képek még fokozzák azt a titkos varázst, mellyel Betűország a kis olvasókat — legnagyobb ellenséguiktől — a betűszonytól megvédeni készül. Az emberpalánták észjárásához józan közvetlenséggel igazodó szövegeket mindvégig nyomon kísérik a szemléltető mellékletek, a helyzet- és alakábrázolás olyan ügyes termékei, melyek az elképzeltetésen kívül az ízlés, sőt a kézügyesség fejlesztését is elősegíthetik.

A Kir. Magyar Egyetemi Nyomda áldozatkészsége bizonyára bő kárpótlásra talál majd abban az elismerésben, mellyel vállalkozását az érdekelt körök fogadják.

Velezdi Mihály.

Két Éva. (T. Hallósy Mártha regénye.) A címlap szerint ifjúsági regény, de alig hiszem, hogy ifjúsági olvasmánynak alkalmas volna, mert egyébről sincs benne szó, mint szerelemről, melynek egyes érzéki mozzanatai, bár diszkrétén, de mégis a kelleténél jobban alá vannak húzva. Tekintsük tehát rendes regénynek és mérjük szigorúbb mértékkel.

A szerencsés Ádám, kibe két Éva is szerelmes, dr. Horhy Andor, a vidéki fiatal orvos. Első Évája Hedvig, egy szegény leány, ki annyira szereti Horhyt, hogy ő teszi meg az első döntő lépést: csókra nyújtja az ajkát, Ezt azonban a szintén nagyon szerelmes fiatalember nem fogadja el, mert mindkettejük szegénysége nem engedi, hogy feleségül vegye a leányt. — Miért ez a nagyon körültekintő eljárás? — kérdi a gyakorlati érzékű olvasó —, hiszen ha annyira szereti Hedviget, várhatnak

egy-két évig, amíg annyi lesz a jövedelme a doktornak, hogy elveheti. S ennek a prózai gondolkodású olvasónak aligha igaza nincs. — Hedviget vérig sérti Andor tartózkodása, minden kimagyarázkodás nélkül válnak el, Andor Berlinbe megy, Hedvig színésznő lesz. Egy év múlva újra találkoznak Pesten, még mindig igen szeretik egymást, alaposan ki is magyarázkodnak, s a leány mégis visszautasítja Horhyt. Ez a másik nagyobb lélekrajzi zökkenő. Nem értjük ezt a ridegséget, melynek semmi különösebb oka és értelme nincs. De meg is bűnhődik Hedvig keményszívűségéért: az író egyszerűen elejti s új mesét kezd — nélküle.

A második Éva (ennek már a neve is az) egy gazdag, szép és elkényeztetett leányka, kinek Horhy gondoskodása menti meg az életét, s aki beleszeret a szép fiúba. Az is rokonszenvez vele és elmeséli neki szerelme bús történetét, mintha az egy barátjáé volna. Az éleseszű Éva rögtön kitalálja, hogy a barát maga a doktor s ő is elmeséli a maga reménytelen szerelmét egy ifjú iránt, aki ezt az érzelmet nem viszonozza. Horhy már nem olyan éleseszű és nem találja ki, hogy ez a boldog ember ő maga. — Ejnye, de naiv történet! — jegyzi meg erre az a tizenhétéves leányolvasó, akinek mamája az ifjúsági regény felírásától félrevezetve megvette a könyvet. — A következő fejezetben meglepetve látjuk, hogy Andor és Éva karonfogva sétálnak, mint jegyesek. Andor Hedvig emléke és Éva között ingadozik, Éva pedig abban reménykedik, hogy meg tudja hódítani Andort, de azért, mikor férje lesz, az esküvő után visszautasítja heves udvarlását, mert csak pillanatnyi érzéki fellobbanásnak tartja. Andort az ellenállás mind szerelmesebbé teszi, mind a ketten szenvednek, míg a rövidlátó férjet fel nem világosítja Éva rokona, ki szintén szerelmes belé, hogy a leány őt szereti és szerette mindig. Így végre boldogok lesznek, bár az ingadozó fiatal férj még kibékülésük napján is ibolyacsokrot küld Hedvig öltözőjébe.

Mennyi szerelem s mily kevés valószínűség! Az író ugyan megpróbál mindent lélekrajzilag indokolni s ez dicséretére válik, de indokolásait ritkán fogadhatjuk el. Ilyenkor látszik,